

4. O Trienio Liberal (1820-1823)

Doc. 12. Manifesto de Rafael del Riego (1 de xaneiro de 1820)

“Soldados, o meu amor cara a vós é grande. Polo mesmo eu non podía consentir, como xefe voso, que se vos afastase da vosa patria [...]. España está a vivir a mercé dun poder arbitrario é absoluto, exercido sen o menor respecto ás leis fundamentais da nación. [...] A Constitución española, xusta e liberal, foi elaborada en Cádiz entre sangue e sufrimento. Máis o rei non a xurou e é necesario, para que España se salve, que o rei xure e respecte esa Constitución de 1812”.

Autoría e xénero

- Pronunciamento militar redactado por Rafael del Riego, xefe da división do exército de Andalucía.
- Manifesto político dirixido aos soldados.

Contexto histórico

- España sufrira a reimpósición do absolutismo ao regreso de Fernando VII en 1814.
- A crise militar e económica, xunto co descrédito da monarquía, xerou unha radicalización nos cuarteis.

Contido

- Denuncia o “poder arbitrario e absoluto” que ignora as leis fundamentais da nación.
- Exalta a Constitución de Cádiz como produto “xusto e liberal” elaborado “entre sangue e sufrimento”.
- Reclama que o rei xure e respecte esa Carta como única vía para salvar a España.

Finalidade

- Xustificar o alzamento militar e obter a adhesión da tropa á causa liberal.
- Premer á Coroa para restaurar o réxime constitucional de 1812.

Valor e limitacións

- Fonte esencial para comprender a motivación e o discurso ideolóxico do exercito pronunciante.
- Limitado á perspectiva castrense e ao radicalismo andaluz; non reflicte a opinión dos civís nin doutros segmentos sociais.

Doc. 13. Fernando VII acepta a Constitución (10 de marzo de 1820)

Mentres eu meditaba maduramente coa solicitude propia do meu paternal corazón as variacións do noso réxime fundamental que parecían máis adaptables ó carácter nacional e ó estado presente das diversas opcións da monarquía española, así como máis análogas á organización dos pobos ilustrados, fixéstesme comprender a vosa arela de que se restablecese aquela Constitución que entre o estrondo das armas hostís foi promulgada en Cádiz no ano de 1812, ó propio tempo que con asombro do mundo combatiades pola liberdade da patria. Oín os vossos votos, e como tenro pai condescendín ó que os meus fillos consideran que conduce á súa felicidade. Xurei esa Constitución pola que deveciades, e sempre serei o seu máis firme apoio (...). Marchemos francamente, e eu o primeiro, pola senda constitucional (...).

Autoría e xénero

- Proclama real emitida por Fernando VII desde o Palacio Real de Madrid.
- Texto epistolar dirixido á nación e aos propios exércitos.

Contexto histórico

- Tras o pronunciamento de Riego, as tropas levantadas entran en Madrid.
- O rei, illado e sen apoio exterior, busca a reconciliación con liberais para evitar unha guerra civil.

Contido

- Fernando VII reconece a “arela” do pobo e as tropas de restaurar a Constitución de 1812.
- Preséntase como “padre” condescendente, disposto a camiñar “pola senda constitucional” xunto aos súbditos.

Finalidade

- Legitimar a súa obediencia á Carta de Cádiz perante a comunidade internacional e as forzas liberais.
- Calmar tensiones militares e civís mediante un claro xesto de aquiescencia.

Valor e limitacións

- Peza clave para analizar o pragmatismo real e o conflito entre aparencia constitucional e desexo de restaurar o absolutismo.
- Rigor retórico e paternalista; non ofrece garantías de fóra máis aló da retórica, como se verá coa futura reacción do monarca.

Doc. 14. Informe remitido desde Cádiz, *Gaceta de Madrid* (21 de marzo de 1820)

“Excmo. Sr. Todo o día de hoxe ocupeime en tranquilizar os ánimos exaltados da tropa e parte da oficialidade, que dubidan moito da certeza dos Reais decretos de 6 e 7 do actual (...) relativos á reunión de Cortes o primeiro, e decidirse a xurar o Rei o noso Señor a Constitución política da Monarquía no segundo, recibindo esta tarde outros tres, e entre eles un polo que A súa Maxestade concede amnistía xeral por razón de opinión.

(...) A gornición da praza de Cádiz queda decatada das disposicións da súa Maxestade, manifestadas nos citados Reais decretos, (...) e parece estar resolta a obedecelas con toda a submisión que merecen (...). Aínda non escribín a Quiroga nin a Riego o contido dos decretos citados (...) e do resultado darei conta a V.Ex. para o seu goberno e coñecemento da súa Maxestade”.

Autoría e xénero

- Parte oficial publicado na Gaceta de Madrid, voz administrativa do Goberno.
- Informe militar sobre a situación na praza de Cádiz.

Contexto histórico

- Primeiras semanas do novo réxime liberal tras o xuramento real en marzo de 1820.
- Cádiz, feudo liberal, convértese en centro de garantías para as Cortes e as tropas liberais.

Contido

- Detállase o labor de tranquilizar á tropa e oficialidade arredor dos Reais decretos do 6 e 7 de marzo.
- Anúnciase a convocatoria de Cortes e a amnistía xeral “por razón de opinión”.
- A gornición expresa lealdade e promete obedecer “con toda a submisión”.

Finalidade

- Informar ao Goberno central e ao rei sobre o grado de cumprimento dos decretos constitucionais.
- Transmitir seguridade de que as tropas en Cádiz servirán como apoio ao novo réxime.

Valor e limitacións

- Proporciona datos concretos sobre a implantación institucional do Trienio Liberal en lugares estratéxicos.
- Presenta un reflexo oficial que pode minimizar a existencia de resistencias internas ou dúbidas no seo do exército.

Ao longo do Trienio Liberal, estes documentos recollen a dinámica rápida co alzamento militar, a aceptación constitucional por parte do monarca e a consolidación inicial do réxime en puntos fundamentais como Cádiz. Cada texto mostra un momento clave na transición cara a un sistema parlamentario que, en última instancia, quedará exposto aos conflitos internos e á intervención exterior que poñerá fin a este período en 1823.